

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6, а согласно со член 6 став 2 и член 22 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12 и 43/14), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А **за кредитот во крајна инстанца**

I. Општи одредби

1. Со оваа одлука, Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги регулира условите и начинот на одобрување и враќање на кредитот во крајна инстанца, како и видовите и вредноста на инструментите за обезбедување.

II. Услови за одобрување кредит во крајна инстанца

2. Кредитот во крајна инстанца се одобрува за подобрување на ликвидноста на банка, во функција на одржување на стабилноста на финансискиот систем.

Кредитот од ставот 1 од оваа точка ѝ се одобрува на банка која:

- е солвентна; и
- не е во можност да ја обезбеди ликвидноста преку други извори.

3. Кредитот во крајна инстанца се одобрува во денари, со рок на достасување до 90 календарски денови, којшто може да се продолжи на барање на банката за уште најмногу 90 календарски денови.

4. На одобрениот кредит во крајна инстанца, Народната банка наплаќа камата по каматна стапка којашто се добива со додавање на три процентни поени на основната каматна стапка од операциите на отворен пазар на Народната банка, којашто е важечка во моментот на одобрување на кредитот во крајна инстанца, односно на денот на неговото продолжување.

5. Народната банка и банката ги регулираат меѓусебните права и обврски со склучување договор за кредит во крајна инстанца.

Со договорот за кредит во крајна инстанца се регулира и видот на обезбедувањето кој е прифатлив за Народната банка.

III. Начин на одобрување и продолжување на кредитот во крајна инстанца

6. Банката поднесува барање до гувернерот на Народната банка за користење кредит во крајна инстанца, заедно со програма на мерки, којашто содржи:

- износ и рок на достасување на кредитот во крајна инстанца;
- инструменти за обезбедување на кредитот во крајна инстанца и соодветна документација за потврда на сопственоста;

- причини коишто довеле до потребата за користење кредит во крајна инстанца;
- последни податоци за структурата на кредитната изложеност според категориите на ризик, по поединечна изложеност и според видот на обезбедувањето;
- проекција на каматните приходи и расходи, како и на финансискиот резултат за следните 180 дена;
- извештај за адекватноста на капиталот, којшто не е постар од еден месец;
- проекции на стапката на адекватност на капиталот, за период од најмалку 180 дена, согласно со обрасците СС и АК од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот;
- план за решавање на ликвидносните проблеми;
- проекција на очекуваните приливи и одливи на средства во следните 180 дена, согласно со образецот број 1, којшто е составен дел на оваа одлука;
- Извори на средствата од кои банката планира да го обезбеди враќањето на кредитот во крајна инстанца на денот на достасувањето.

Народната банка може да побара и други, дополнителни податоци од банката, заради процена на нејзината финансиска состојба.

7. Народната банка врши процена на финансиската состојба на банката и одлучува за кредитот во крајна инстанца, за што писмено ја известува банката.

Одобрувањето на кредитот во крајна инстанца може да биде проследено со дополнителни мерки коишто ги презема гувернерот на Народната банка.

8. Продолжувањето на рокот на достасување на кредитот во крајна инстанца се врши на начинот определен во точките 6 и 7 од оваа одлука.

IV. Инструменти за обезбедување на кредитот во крајна инстанца

9. Инструментите за обезбедување на кредитот во крајна инстанца коишто ги прифаќа Народната банка се:

- должнички хартии од вредност;
- девизи;
- побарувања на банката од Народната банка.

Народната банка може да одобри кредит во крајна инстанца и со прифаќање други инструменти за обезбедување (побарувања на банката од клиенти), доколку банката не располага со инструментите за обезбедување од ставот 1 од оваа точка.

По исклучок на ставовите 1 и 2 од оваа точка, Народната банка може да одобри кредит во крајна инстанца и врз основа на гаранција од Република Македонија.

10. Народната банка применува коефициенти на покритие на цената/вредноста на инструментите за обезбедување, во случај кога инструмент за обезбедување се должнички хартии од вредност и/или други инструменти за обезбедување (побарувања на банката од клиенти).

За времетраење на кредитот во крајна инстанца, Народната банка ја следи вредноста на инструментите од точката 9 став 1 алинеја 1 од оваа одлука на дневна

основа и вредноста на инструментите од точката 9 став 2 од оваа одлука на месечна основа.

Доколку соодносот помеѓу вредноста на сите инструменти за обезбедување и одобрените парични средства се намали под утврдените коефициенти на покритие, Народната банка има право да побара покритие во парични средства и/или во соодветни инструменти за обезбедување.

Коефициентите на покритие се утврдуваат во Листата на коефициенти на покритие на инструментите за обезбедување на кредитот во крајна инстанца, којашто ја донесува гувернерот на Народната банка.

11. Народната банка може да одбие одреден инструмент за обезбедување и/или да примени одредени квантитативни ограничувања.

Кредит во крајна инстанца врз основа на обезбедување со должнички хартии од вредност, девизи и побарувања на банката од Народната банка

12. Должничките хартии од вредност коишто можат да се користат како обезбедување на кредитот во крајна инстанца се следниве активни позиции:

- хартии од вредност издадени од Народната банка;
- хартии од вредност издадени или обезбедени со гаранција од Република Македонија;
- хартии од вредност издадени од кој било друг орган на државната власт во Република Македонија, јавни претпријатија и јавни установи во Република Македонија, трговски друштва основани од Република Македонија или во кои Република Македонија е доминантен сопственик, органите на општините во Република Македонија, општините на Градот Скопје и Градот Скопје, на кои се применува пондер на ризичност од најмногу 20%, согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот;
- хартии од вредност издадени од други централни влади, јавни институции во други земји, локална самоуправа и регионална власт на други земји, мултилатерални развојни банки и меѓународни организации, на кои се применува пондер на ризичност од најмногу 20%, согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

Преостанатиот рок на достасување на должничките хартии од вредност кои се прифаќаат како инструменти за обезбедување на кредитот во крајна инстанца треба да биде подолг од рокот на достасување на кредитот во крајна инстанца.

13. Кога кредитот во крајна инстанца се обезбедува со должнички хартии од вредност преку склучување репо-трансакции согласно со генералниот репо-договор, порамнувањето на репо-трансакциите со хартии од вредност согласно со точка 12 став 1 алинеи 1, 2 и 3 се врши согласно со правилата и стандардите донесени од страна на Народната банка, и тоа:

- Генерален репо-договор;
- Правила за начинот и постапката за тргување и порамнување на трансакциите со хартии од вредност на пазарите преку шалтер;
- Стандард за намената и форматот на пораките во Системот на вкрстување;
- Стандард за намената и форматот на пораките во МИПС; и
- Упатство за порамнување на трансакциите со издадени благајнички записи.

14. Кај порамнувањето на репо-трансакциите со хартиите од вредност од точка 12 став 1 алинеја 4, Народната банка ги исплаќа средствата од кредитот во крајна инстанца откако банката ќе ги пренесе хартиите од вредност на сметка на Народната банка во странство.

15. Одобрувањето на кредитот во крајна инстанца врз основа на обезбедување со девизи се остварува преку склучување своп-трансакција.

На денот на одобрување на кредитот во крајна инстанца, Народната банка врши купување евра за денари со примена на спот-курс еднаков на котираниот куповен курс на Народната банка.

На денот на достасувањето на кредитот во крајна инстанца се извршува терминската трансакција, при што Народната банка продава евра за денари со примена на терминскиот курс, пресметан со додавање своп-поени на спот-курсот.

Своп-поените се утврдуваат врз основа на каматната стапка на кредитот во крајна инстанца.

Кредит во крајна инстанца врз основа на други инструменти за обезбедување (побарувања на банката од клиенти)

16. Другите инструменти за обезбедување од точка 9 став 2 од оваа одлука се состојат од:

16.1. Побарувања обезбедени со првокласни инструменти за обезбедување определени во регулативата на Народната банка за управување со кредитниот ризик, коишто се класифицирани во категоријата на ризик А согласно со регулативата на Народната банка за управување со кредитниот ризик и чијшто преостанат рок на достасување на денот на одобрување на кредитот во крајна инстанца е подолг од рокот на достасување на кредитот во крајна инстанца;

16.2. Побарувања во износ кој е обезбеден со станбен објект или деловен простор којшто ги исполнува условите од регулативата на Народната банка за управување со кредитниот ризик за вклучување на обезбедувањето при утврдување на сегашната вредност на очекуваните идни парични текови, доколку:

- износот на побарувањето е во рамките на следните граници: од 600 илјади денари до 60 милиони денари;
- банката го класифицирала побарувањето во категоријата на ризик „А“, согласно со регулативата на Народната банка за управување со кредитниот ризик;
- клиентот чиешто побарување се прифаќа како инструмент за обезбедување има просечна класификација на ниво на банкарскиот систем на Република Македонија според Кредитниот регистар на Народната банка во категоријата на ризик „А“ или „Б“;
- преостанатиот рок на достасување на побарувањето е подолг од рокот на достасување на кредитот во крајна инстанца, но не повеќе од 15 години од рокот на достасување на овој кредит;
- договорот врз основа на кој настанало побарувањето на банката не содржи забрана или ограничување за пренос на побарувањето и обезбедувањето за тоа побарување.

16.3. Побарувања од Република Македонија и побарувања обезбедени со залог на побарувања од Република Македонија и чијшто преостанат рок на

достасување на денот на одобрување на кредитот во крајна инстанца е подолг од рокот на достасување на кредитот во крајна инстанца, при што банката поседува уредна документација за залогот согласно со закон, залогот е впишан во заложен регистар и има прв ред на наплата во однос на останатите залогопримачи.

Под „побарувања од Република Македонија“ од ставот 1 од оваа потточка се подразбираат побарувањата од централната влада, јавните институции коишто согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот имаат третман на централна влада и локалната самоуправа во Република Македонија.

17. Побарувањата од точка 16 од оваа одлука треба да ги исполнуваат пропишаните критериуми во текот на целиот период на користење на кредитот во крајна инстанца.

За потребите на утврдување и следење на вредноста на другите инструменти за обезбедување согласно со точка 9 став 2 од оваа одлука, банката е должна до Народната банка да ги доставува образецот број 2 и образецот број 3, коишто се составен дел на оваа одлука.

Банката е должна да ги достави обрасците од ставот 2 од оваа точка:

- заедно со барањето од точка 6 од оваа одлука, при одобрувањето и продолжувањето на кредитот во крајна инстанца; и
- на месечна основа, во рок од осум дена по истекот на месецот за кој се известува, во текот на целиот период на користење на кредитот во крајна инстанца.

Кредит во крајна инстанца врз основа на гаранција од Република Македонија

18. Во услови на потенцијална финансиска криза или финансиска криза која може да ја загрози или ја загрозува стабилноста на финансискиот систем, Народната банка може да одобри кредит во крајна инстанца и врз основа на гаранција од Република Македонија.

Гаранцијата од Република Македонија треба да се однесува на износот на кредитот во крајна инстанца, вклучително и каматата.

V. Враќање на кредитот во крајна инстанца и казнени одредби

19. На денот на достасување на кредитот во крајна инстанца, банката е должна да ѝ го врати кредитот во крајна инстанца на Народната банка, заедно со каматата.

Банката може да го врати кредитот во крајна инстанца и пред рокот на достасување, за што писмено ја известува Народната банка.

20. Доколку банката не ги исполнува или делумно ги исполнува обврските коишто произлегуваат од оваа одлука, Народната банка пресметува и наплаќа законска казнена камата и има право да располага со инструментите за обезбедување на кредитот во крајна инстанца.

VI. Завршни одредби

21. Сите трошоци коишто ќе настанат во текот на постапката за одобрување и обезбедување на кредитот во крајна инстанца и при неговото остварување паѓаат на товар на банката.

22. Со влегувањето во сила на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за кредитот во крајна инстанца („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11).

23. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

О. бр. 02-15/IV-5/2015
30 април 2015 година
Скопје

Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка на
Република Македонија
Димитар Богов